

Мураи Ујуркулак

ПТИЧЈЕ ГНЕЗДО

Трг Таксим у Истанбулу је живот. То је весели и жалосни кит убица Турске. Из уста му избија вода, из леђа крв, из стражњице ракија. У сваком тренутку га опседају такси возила и таксисти који с дебелим цигарама у устима погледом прелећу преко њега, сањају о завичају и љубави.

Тахир је био један од њих. И он је трчао за хлебом и љубављу, и он је чезнуо за родним крајем. Али у једном се разликовао од својих колега. Тахир није био мушкарац. Тахир је сасвим личио на мушкараца: изгледао је снажно, коса му је била кратка, качкет мангупски накривљен на страну, у рукама је имао бројанице од тридесет три перлице, у устима увек цигарету и псовку. Чинило се да је све у реду. Али није било, Тахир спреда није имао замашан алат...

Пре три године су га, у једној пекари која је врела од бубашваба и мишева, због његовог поштења и умећа да сабира и одузима повукли из дела за мешење теста и поставили за касу. Био је тиме задовољан, јер се беше решио невоље да се на истом месту свлачи и облачи са радницима а да се при том не примете његове истурене груди и оно неистурено спреда. У панталонама и кошуљи у којима би дошао на посао могао је и да се врати кући.

Једино што је требало да објасни било је, као и увек, његово лице прекривено жутиим длацицама. „Ја сам ћосав“, говорио

је онима који би питали зашто је још увек, преваливши и двадесет пету годину, тако „чистог лица“. А успевао би да се отараси појединих „обожаватеља јуначина“ који никако нису могли да сваре голобрадо лице мушкарца и који би стали да препоручују неке бапске лекове од којих расту бујни бркови и пророчке браде, одговарајући им: „Све сам ја то испробао, али ништа.“

Заправо, после неког времена сви се беху навикли на Ђосавог Тахира. Он је био „умиљати“ младић који је за пултом у пекари узимао новац и враћао кусур. Озбиљно је играо билијар, излазио на улице када победи репрезентација и махао заставом, није пропуштао да ћутке, али са зрелим и подругљивим смешком који је одавао да се разуме у ствар, слуша вршњаке који би у пивници две улице ниже ћаскали о женама и девојкама...

Пекара у Турској представља неку врсту светилишта на чија врата обавезно улази сав свет из околине, од седам до седамдесет седам година. Већина људи у Турској иде у џамију, али се још већа већина храни хлебом. Из тог разлога је и пекара у којој је Тахир радио била место чија је посећеност изазивала завист имама у махали. Свакојаки људи су сваког дана, од хладног јутарњег праскзорја до сумрака, када је сунце махало говорећи „довиђења“, најмање једном стајали лицем у лице са Тахиrom.

Било је и оних с којима се суочавао очи у очи. Током десет сати које је проводио иза тезге Тахир је нехајно водио рачуна да сретне те очи, трудио се да попут акробате плеше између минских поља прохтева која су сањивим очима постављале младе девојке које се разумеју у момке и чике што воле младиће и брижљиво избријане славне личности са страница часописа...

Тахир, међутим, није желео ништа друго до да напуни стомак, без потребе за било киме да се, када заврши с радом и привикне се на ноћни живот, повуче у свој једноособни стан и да дуго размишља о себи.

Желео је да размишља, размишља, размишља и да, захваљујући размишљаљу, све боље схвати.

Желео је да схвати зашто у сеоским пољима расту мирисно и укусно биље, зашто шаљу младе девојке да их скупљају, а не родитеље. Зашто младе девојке које скупљају биље утону у разнобојно цвеће које се расцвета поред тих трава, зашто уз младе девојке које утону у разнобојно цвеће које расте поред трава порасту велики људи...? Зашто очи одраслих људи који за

руке држе младе девојке траже скровита места, зашто је много скровитих места на пољима на којима је обиље траве...? Како то да на тим скровитим местима скривена земљана прашина испрља одећу младих девојака, како се осети тако снажан бол између ногу када се свуче прљава одећа и вулгарно рашире ноге...?

Осећајући страх од људских лица, жељу за повраћањем од њихових мириса и опасност у њиховим гласовима, Тахир се питао у каквог би човека и он сам могао да се претвори и како би, пошто се претвори у човека, могао да нађе храбрости да побегне из свога стана, села, завичаја. И док је додиривао своје слабашно бело тело у том једнособном стану у који је доспео после толиких невоља, желео је да разуме како поима себе...

Ко је био он? Је ли био мушкарац или жена? На пример, зашто је желео да прасне у црвкутав смех када је у руци једне младе девојке видео малену, симпатичну светлоружичасту ташну, зашто му се чинило да ће се угушити од узбуђења и ужитка док је један од превараната из махале поносно, у шали, пред његовим очима витлао ножем на склапање који је извадио из појаса?

Како то да је, иако је с језом у леђима буљио у манекенку лепу као уписану, коју је видео у једним новинама којима је био завијен хлеб, могао да отворених уста, не успевајући да контролише пљувачне жлезде набрекле од усхићења, гледа пастува који је одмах до ње показивао бицепс?

Како то да је лагано плетући џемпер код куће могао да напречац одбаци игле када би „наши“ дали гол на утакмици коју је гледао и пропрати то „најжешћим“ овацијама? Како је танка дуга оклагија у руци мајстора пекара њему могла да изгледа као предмет жеље и страха у исти мах?

Ето, Тахир је тако падао у сан, уморан од свих тих питања, од те неиздрживе жеље да схвати, од непрестаног трчања час на једну на час на другу страну полног моста. Са олакшањем што ће се сутрадан бактати у најмању руку са истим сомунима, истим лирама, истим погледима...

*

Напори које је Тахир приказивао готово као уравнотежен мост између Истока и Запада свакако је требало да љубављу окончају његову неодлучност, његова колебања између тога што је овакав или онакав. Зар и почетак и крај сваке врсте бола ионако није због љубави? Зар није љубав оно што нам даје коначно име, што нас оставља трудним, оно што омогућава да сами себе родимо и што бебу која настане испрва чини чудом, потом створењем чудне нарави или нечим сасвим супротним?

Онога дана када је Фунда ушла у пекару, киша је падала тако ревносно да је досадила и богу и људима. Када ју је Тахир први пут погледао, угледао је најпре два зелена ока испод потпуно мокре мараме залепљене за главу. Биле су то тако тониране очи као да су скоро све те кишне капи решиле да се поиграју у једном минијатурном базену пре него што стигну до мора и скупе се у Фундиним очима да у њима направе паузу. Сва мора, долине и планине света тужно су се сажимали у тим очима и обећавали.

Док је гледао у Фунду, Тахир је осетио неку језу у леђима, неку утрнулост у препонама, неко мравињање у подочњацима. И Фунда је одмерила Тахира упутивши му несташан прекор што је до тог тренутка ниједном није погледао, мада је од њега купила на стотине векни хлеба.

Нису проговарали, само су гледали једно друго; пљуштање кише напољу, које се чуло кроз хиљаду застора, претварало се у злостлутан пир, и да се пекар није вратио из тоалета и бучно зграбио оклагију они би можда тако бескрајно стајали и гледали једно друго...

„Два хлеба“, рекла је Фунда. Два, како је то леп број. „Једна лира“, одговорио је Тахир. Како је један био леп број. Фунда је пружица пет лира. Како је лира била леп новац. Претурајући по преградама у каси Тахир је нашао четири лире и дао их Фунди. Како је каса била лепа справа. „Хвала“, узвратила је Фунда. Како је хвала било лепа реч. „Молим“, рекао је Тахир. Како је то било лепо рећи...

До првог сусрета доћи ће нужно у Тахирином једнособном стану неколико улица изван граница махале. Било је рано јутро. Тахир је јавио пекари да је болестан, а Фунда је рекла мајци да ће изаћи на испите у гимназији коју је похађала ванредно. Тахир је

слагао, а Фонда рекла истину. Зато је Тахир изгубио само једну дневницу, а Фонда гимназијску диплому.

Чим су сели једно до другог на кревет у јединој соби Фонда је свукла мараму са главе и бацила је на тепих поцрнео од прљавштине. Тахир је био запањен тиме што је Фонда тако брзо скинула мараму, штавише мало му и није било право. Пре дванаест година и он је имао мараму и сећао се како ипак није требало да је скида тако брзо...

Али када се упореди с Тахировом напетом шћу, комад свиле који је пао на прљави тепих није имао никакав значај. Фонда је на брзину рекла: „Ја ћу само да скинем горњу одећу, а ти можеш да скинеш и веш, ако хоћеш“, као да је хтела да до неба дигне Тахирову зебњу. Чим је чуо шта је Фонда рекла, па још и реч „ако хоћеш“, истог секунда, баш у том тренутку, донео је најризицијну одлуку у животу, откопчао каиш на панталонама и скинувши у цугу шта је било испод њих стао да прича о себи...

Фонда се најпре препала, сматрајући ту журбу одвише простом; нешто ју је лецнуло, па се намах наљутила на сироту похоту тог лепог дечка који је био разлог да прекрши одлуку да први пут открије брадавице тврде као камен, какве се не налазе ни код неке манекенке, и испружила руку ка ташни да пође. Али и Тахир је исружио руку, полако ухватио Фондину шаку и ставио је на оно место...

Празнина којој су сведок били Фондини прсти обоје је коштала године дана. После јутра у којем је Фонда у сузама напустила једнособни стан, живели су раздвојено своје уобичајене тескобне и тешке животе.

Ипак, тачно годину дана од тог јутра Фонда је послужила средње слатке кафе у којима је пену направила од пљувачке банде коју су чинили њени просци, мајка, отац и старији брат, па попут хладнокрвног убице угурала у ташницу своје две-три ствари и у потаји се искрала кроз врата...

Тахир, који је сада ноћи проводио сањарећи о Фонди уместо о горким травама у свом селу, на продоран звук звона скочио је из кревета, отворио врата и, угледавши пред собом Фонду, срушио се на под. Почео је да јеца и плаче. И Фонда је зајецала. Загрлили су се плачући, несвесни како су стигли до кревета, како су се свукли, како су једно друго додирнули. Када су ујутру отворили очи, птице већ беху поразбијале стакла на прозорима, слетеле на њихове препоне и на њима црвкутале...

*

Они којима у Турској птице певају на препонама прихватају то само ако су богати. Препоне сиромаша су забрањене за птице, сиромашне препоне могу једино да жалосно муцају. Тахир и Фонда, који су то, попут свих младих из тог места, врло добро знали, отерали су птице са својих препона и сутрадан напустили једнособни стан. Тахир више није свратио у пекару, а Фонда у дом своје породице. Пронашли су нови једнособан стан у врло удаљеном кварту и ухватили се у коштац са животом и једно са другим...

Фонда је тако лепо спремила јела да би се ономе ко би их јео завртело у глави. Особа која би јела Фондине оброке не би могла да испусти кашику из руке, с тугом би гледала виљушку која би остала празна пошто би је угурала и извадила из уста и чудила се како је нож могао тако немилице да сече буреке који су били уметничка дела. Пошто је Фонда тако fino кувала, Тахиново лепо голобрадо младићко лице које је гутало пуњене паприке једну за другом свакако је почело да личи на неку врсту снежнобелог свадбеног добоша. Тахир, који је почео да ради као ноћни такси возач, бројао је минуте да се заврши радно време и да оде кући. Обожавао је да пред јутро окрене кључ таксија и запути се кући. Зато што су га код куће чекале и Фондине као памук меке дојке и зачињени пуњени патлиџан. Али када би у тело унео два-три пуњена патлиџана, као да се на Тахирове очи спуштао ђепенак. Док би се Фондине меке дојке нервозно дизале и спуштале, Тахир би почео да сања и испушта ветрове. Једног дана Фонда је Тахиру на главу набила шерпу с патлиџаном и очас му показала палицу по којој се ухватила паучина. Јер толико времена није пипнута...

*

На Таксиму сам махнуо руком таксију.

Зауставио се.

Погледам, дежмекаст човек уредног лица седи на месту возача.

Сео сам и рекао: „На Шишли.“

Пролазећи поред Културног центра „Ататурк“, упитао сам: „Могу ли да пушим?“

Таксиста је одговорио пискавим гласом који никако није ишао са његовом грађом: „Наравно, братац, дај и мени ако има.“

Волим такве, извадио сам паклицу и послужио га. Узео је, запалио, и ја сам запалио једну.

Баш док смо скретали на Харбије, повукао је дуг дим и упитао: „Братац, личиш ми на толерантног човека. Ако бих те нешто замолио...“

Збунио сам се.

Махиално сам климнуо главом, сви знају да сам предусретљив кад неком нешто затреба.

После петнаест минута, изашао сам из секс-шопа изнад зграде Државног позоришта које гледа на трг Таксим.

Кроз прозор таксија пружио сам Тахиру пластични мушки полни орган с врпцом за струк увијен у црвени папир и бацио се на задње седиште.

Путем нисмо проговарали.

Стигли смо на Шишли.

Извадио сам новац, али га није узео.

Инсистирао сам.

Није обраћао пажњу.

На лицу му се појавио неки чудан смешак.

„Кажем то толерантним људима попут тебе, а када кажем, буде ми лакше, брате.“

„Шта то?“ упитах ја.

„Ја сам жена, брате“, одговори он.

На тренутак смо се згледали и глупаво насмешили.

Ја сам се упутио ка вратима зграде, он је отишао.

Ја сам њему дао име Тахир, а он мени ову причу.

Превела с турског
Мирјана Маринковић

(Из: *Vazuka*, 2011)